

КОНФЕРЕНЦИЈА «ПЕДЕСТ ГОДИНА РУМУНСКЕ АСТРОФИЗИКЕ»

МИЛАН С. ДИМИТРИЈЕВИЋ

Поводом педесетогодишњег јубилеја астрофизике у Румунији, у Букурешту је од 26. до 30. септембра 2006. године одржана конференција на којој су учествовали проф. др Надежда Пејовић и др Анђелка Ковачевић са Катедре за Астрономију Математичког факултета у Београду, проф. др Жарко Мијајловић који такође ради у овој установи, као и др Слободан Нинковић и др Милан С. Димитријевић са Астрономске опсерваторије.

Астрономија је у Румунији, почела да се развија, као и код нас, још у деветнаестом веку, пошто је прилику за то пружио оснивање Универзитета у Јашију (1860) и Букурешту (1864). У Букурешту први професор астрономије и геодезије био је Димитрије Петреску (1831-1896), кога је наследио Николае Кокулеску (1866-1952), а на Универзитету у Јашију астрономију од 1906. године предаје Некулај Кулиану (1832-1915). Николае Кокулеску оснива Астрономску опсерваторију у Букурешту првог априла 1908. На месту директора ове установе следи га Константин Поповићи (1878-1956) који је такође основао 1913. године малу Универзитетску опсерваторију у Јашију. После њега, на положају директора Опсерваторије у Букурешту су Георге Деметреску (1885-1969), Константин Драмба (1907-1997), Магдалена Ставински и Василе Миок.

Мада је Георге Барту основао Астрономску опсерваторију у Клужу још 1920. године, она је постојала само на папиру до 1927. године када је изграђен павиљон за меридијански круг. Пошто је Немачка почетком Другог светског рата одузела Трансилванију Румунији и Клуж дала Мађарској, Опсерваторија прелази у Темишвар. После рата, она се 1945. године враћа у Клуж, али је њена делатност оставила трага, тако да Јоан Куреа (1901-1977) оснива 7. децембра 1962. године најмлађу румунску опсерваторију о овом великом банатском граду.

Румунска астрофизика почиње са припремама за Међународну геофизичку годину а сматра се да је њен оснивач Калин Поповићи (1910-1977). Он је 1955. основао малу групу за Сунце, која убрзо почиње са редовним посматрањима. Следеће године је у *Analele Universitatii C. I. Prahon* публикован први рад из ове области у коме су приказани резултати праћења сучеве ротације између 28. јула 1955. и 7. јануара 1956. Калин Поповићи покреће 1958 *Bulletin Solaire* који од 1961. излази као *Observations Solaires*, годишњи билтен за фотосферска и хромосферска посматрања изведена на Астрономској опсерваторији у Букурешту. Током Међународне геофизичке године (1957-1958) набављена је опрема за посматрање фотосфере и хромосфере Сунца и изграђен павиљон са пет метарском куполом за ову сврху. Од 1961. године званично на Астрономској опсерваторији постоји и Астрофизички одсек који садржи одељења за физику Сунца, фотометрију звезда и сателите.

Милан С. Димитријевић, Жарко Мијајловић, Надежда Пејовић, Анђелка Ковачевић и Слободан Нинковић испред постера.

Слободан Нинковић, Анђелка Ковачевић, Надежда Пејовић и Милан С. Димитријевић у дворцу-хотелу «Лебада» код Букурешта.

Међу достигнућа астрономије нашег суседа, спада и боравак у орбити око Земље првог румунског и 104. космонаута у свету. Думитру Дорин Прунарију је на Сојузу 40 летео заједно са Леонидом Поповим. У оквиру Интеркосмос програма, он је проучавао земљино магнетно поље.

Конференција посвећена прослави овог јубилеја румунске астрофизике одржана је у палати – хотелу «Лебада» (лабуд) на острву Пантелимон на истоименом језеру у предграђу Букурешта. Приказани су радови 66 аутора из Румуније, Србије, Мексика, Француске, Немачке, Италије, Грчке, Енглеске, Швајцарске, Бугарске, Шпаније, САД, Јерменије, Белгије и Холандије.

Заседања су била посвећена јубилеју, сунчевој атмосфери, магнетним структурама на Сунцу, астеросеизмологији, звезданој астрофизици, вангалактичкој астрономији и космологији, сунчевом и звезданим ветровима, таласима, осцилацијама и периодичности, а посебна седница имала је назив «Од Геофизичке ка Међународној хелиофизичкој години».

Истакло бих предавања Кристијане Думитраке «Педесет година истраживања Сунца на опсерваторији у Букурешту», Жоржете Мариш «Калин Поповићи (1910-1977) – оснивач модерне астрофизике у Румунији», Брижит Шмидер «Динамика сунчеве атмосфере», Задиг Мурадјана «Ротација сунчеве атмосфере», Жана Олофа Стенфлоа «Магнетна структура Сунца», Елене Ровитис Ливаниу «Проучавање еклипсних двојних система» и Мариана Дору Шурана «Космолошке симулације на Букурештанској опсерваторији».

Српски астрономи су представили четири постера: *Неархимедски методи у космологији* (Жарко Мијајловић, Надежда Пејовић); *О кретању у Локалној групи галаксија* (Слободан Нинковић, Надежда Пејовић); *Гравитациони поремећаји орбите (36741) 2000 RLG2 и маса (2) Паладе* (Анђелка Ковачевић) и *О односу флуkseва [ОIII] 5007, 4959 А линија у језгрима активних галаксија* (Милан С. Димитријевић, Јелена Ковачевић, Лука Ч. Поповић, Еди Бон, Миодраг Дачић).

Конференција је била прави начин да се обележи значајни јубилеј румунске астрофизике и окупе колеге из целе Румуније и других земаља да размене искуства, продискутују резултате и размотре планове за наступајућу Међународну хелиофизичку годину.

Литература

- ***: 1956, “Observatii solare: rotatiile 1363-1368, 28 iulie 1955-7 ianuarie 1956”, *Analele Universitatii "C. I. Parhon"*, **11**, 81.
- Dumitrache Cristiana, Popescu Nedelia Antonia: 2005, *Fifty Years of Romanian Astrophysics*, Cartea Universitara, Bucuresti.
- Popovici Calin, Soru Irina, Tifrea Emilia: 1958, “Rotations 1374-1381 (23 mai 1956 – 27 decembre 1956)”, *Bulletin Solaire*.

CONFERENCE “FIFTY YEARS OF ROMANIAN ASTROPHYSICS”

The report on the conference “Fifty years of Romanian Astrophysics” with the discussion on the participation of Serbian astronomers is presented, together with a short review of the development of astronomy in Romania.

Манастир Коџиа, септембар 2006. Нада Пејовић, Милан С. Димитријевић.

Трговиште, септембар 2006. Милан С. Димитријевић, Слободан Нинковић, Нада Пејовић.